

2005 йил 12 ноябр

Фаргона шахри

Фукаролик ишлари буйича Фаргона вилоят суди кассация инстанциясида очик суд мажлиси булиб, раислик этувчи Х.М.Нуритдинов, хайъат аъзолари Б.Рахмонов, Х.М.Тошпулатоваларнинг таркибида, Ш. Абдурахимовнинг котиблигида, прокурор М. Абдуллажоновнинг иштирокида, фукаролик ишлари буйича Ўзбекистон туманлараро судининг 25.07.2005 йилдаги даъвогар Тожибоева Муътабар ва Рузиева Юлдузхонларни жавобгарлари Олтиарик туман молия булими ва Олтиарик туман ИИБ маъмурияти милиция ходимлари У.Лутфуллаев, Ш.Махмудов, К.Тошболтаев ва А.Давроновларга нисбатан етказилган моддий ва маънавий зарарни ундириш хақидаги даъвоси буйича фукаролик иши юзасидан чиқарилган хал қилув қароридан жавобгар Олтиарик туман молия булимининг норози булиб ёзган кассация тартибидаги шикоят фукаролик иш хужжатларига кушиб қурилганда қуйидагилар

А Н И К Л А Н Д И :

Даъвогар М.Тожибоева судга даъво ариза билан мурожаат қилиб ва узининг даъвосини қувватлаб, 2003 йил 20 август куни Олтиарик туман прокуратураси биносини рупарасида инсон ҳуқуқлари ҳимоячилари ва тарафдорлари билан биргаликда пикет утказётган вақтида Олтиарик тумани Хамза шаҳарчасида яшовчи фоҳишалар ва қушмачилар тудаси томонидан пикетчилар аёвсиз қалтаклангани, узини эса қийимларини йиртиб ташлаганларини, бунни оқибатида тан жароҳати олиб Маргилон шаҳар тез тиббий ёрдам булимида ётиб даволангани, тез тиббий ёрдам булимига ётқизилганида тиббиёт ходимлари томонидан ИИБ га қриминал хабар берилгани, лекин ҳудуд профилактика нозирлари Шерали Махмудов ва Қосим Тошболтаевлар кеч соат 19-00 да шифохонага келганлари, ҳамда унга рухий тазик утказгани, шу сабабли уларни палатадан чиқиб кетишини айтгани, лекин улар «Тожибоева бизни ҳақорат қилди» деб ҳоким Мамадали Тураевни алдаб далолатнома тузганлари, шундан сунг терговчи У.Лутфуллаев жиноят ишини бир қисмини маъмурий чора қуриш учун ажратгани, шундан сунг У.Лутфуллаев ва А.Давронов унга яна тухмат уюштириб эксперт Тохир Толиповдан, Тожибоева мени шаъни ва кадр-қимматимни қасдан қамситиб, мени ҳеч қандай сабабсиз ҳақорат қилди», деган мазмунда тушунтириш хати олганлари ҳамда унга нисбатан Ўзбекистон Республикаси МЖТК нинг 41-моддаси билан маъмурий тартибда чора қуришлик масаласини хал этиш учун жиноят ишлари буйича Маргилон шаҳар судига юборилгани, лекин Тохир Толипов юқоридаги ҳолатлар нотугри эканлиги хақида билдирги хати ёзиб бергани, жавобгарларни унга нисбатан ноқонуний хатти-ҳаракатлари туфайли шаъни кадр қиммати ва ишчанлик обрўйига путур етгани, шу сабабли узига маънавий зарар етказилган деб ҳисоблаб, уни 20.000.000 сум баҳолашни, бундан ташқари турли идораларга мурожаат қилиши оқибатида 3240 сум моддий зарарларини Олтиарик тумани молия булимининг давлат бюджетидан ундириб беришни сураган.

Даъвогар Рузиева Юлдуз судга даъво ариза билан мурожаат қилиб ва узини даъвосини қувватлаб, 2004 йил 24 ноябр куни уйига терговчи У.Лутфуллаев боргани, унга «сен Тожибоевага қушилиб хато қилибсиз, шу сабабли Тожибоевага билмасдан қушилибман, деб ариза ёзиб беринг»-деб унга айтгани, рози булмаганидан сунг уни ва оиласидагиларни ҳақорат қилгани, бунни оқибатида оила бошлиги Рузиев Мамасобир қон босими ошиши натижасида вафот этгани, шу сабабли қурган маънавий зарарни 10.000.000 сум баҳолаб, бу суммани молия булимидан ундириб беришни сураган.

Судда жавобгар К.Тошболтаев ва Ш.Махмудовлар даъво талабларини тан олмай ҳақиқатдан ҳам 20 август 2003 йил куни Олтиарик тумани ИИБга М.Тожибоевани Маргилон шаҳар тез тиббий ёрдам булимида тан жароҳати олганлиги тугрисида хабарнома келганлигини, бу хабарнома буйича суриштирув ишлари олиб боришлик учун раҳбариятни оғзаки топширигига асосан Маргилон шаҳар тез тиббий ёрдам булимига борганлигини, лекин М.Тожибоева тушунтириш хати ёзиб беришдан бош тортиб, ҳақоратлаганлигини врач Тураев

иштирокида акт далолатнома тузиб хужжатлаштирганлигини, Тожибоева ҳақоратли гапларни гапириб ҳақоратлаганлигини кўрсатган.

Судда жавобгар А.Давронов даъво талабларини тан олмай, 2003 йил 20 август куни даъвогар М.Тожибоева Олтиарик туман прокуратураси олдида пикет уюштириб намоиш утказгани, у ерда туполон булгани, Маргилон шаҳар тез тиббий ёрдам касалхонасидан келган Тожибоевани олган тан жароҳати буйича хабарнома юзасидан бориб суриштирув ишларини олиб борганлигини, лекин Тожибоева тушунтириш хати беришдан бош тортиб ҳақоратли гапларни айтганини, вилоят суд-тиббий экспертиза бюросидан Тохиржон исмли экспертни олиб борганини, лекин бу экспертга норозилик билдириб ҳақоратлаганини ундан тушунтириш хати ва бошқа суриштирув ҳаракатларини ололмаганлигини бу ҳақда далолатнома тузишганини билдирган.

Судда жавобгар вакили З.Шодиев даъво талабларини тан олмай, 2003 йил 20 август куни Олтиарик туман прокуратураси олдида М.Тожибоева пикет уюштириб намоиш утказганлигини, у ерда аёллар туполон қилганини, Тожибоева тан жароҳати олиб Маргилон шаҳар тез тиббий ёрдам касалхонасида даволанганини, уни тан жароҳати олганлиги буйича Маргилон шаҳар ИИБ орқали Олтиарик тумани ИИБ га Тожибоевани тан жароҳати буйича хабарнома қилганлигини, хабарномага асосан суриштирув ишлари олиб боришлик учун Олтиарик туман ИИБ дан милиция ходимлари боришиб ундан тушунтириш хати олмокчи булганида Тожибоева тушунтириш хати ёзиб беришдан ва экспертизадан утишдан бош тортиб милиция ходимларини ҳақорат қилганини, М.Тожибоева ва Р.Рузиеваларни даъвоси асосиз эканини билдириб, даъвони рад этишни сураган.

Судда жавобгар У.Лутфуллаев ҳам даъво талабларини тан олмай, ҳақиқатдан ҳам 2003 йил 20 август куни соат 11-00 лар чамасида даъвогар М.Тожибоева, Рузиева Юлдузхон ва бошқа фуқаролар Олтиарик тумани прокуратураси олдида пикет уюштириб намоиш утказётганда бир гуруҳ аёллар билан жанжаллашиб кетиб тан жароҳатлари олишганини, ушбу факт юзасидан ЖК нинг 277 моддаси 2 қисми билан дастлаб жиноят иши қузгатилиб тергов ҳаракатларини олиб борганини, сунг уларни ҳаракатларида жиноят таркиби булмаганлиги сабабли, жиноят ишини тугатиш ҳақида 29.10.2003 йилда қарор чиқаргани ва 2003 йил 30 октябр кунги қарорига асосан М.Тожибоевани ҳатти-ҳаракатларида Ўзбекистон Республикаси МЖТК нинг 41,201 модда 1 қисмида қўрсатилган маъмурий ҳуқуқбузарлик аломатлари борлиги сабабли жиноят иши ичидан ушбу ҳолат буйича таалукли қисми ажратилиб, Олтиарик туман ИИБга тегишли судлов органига юбориш учун юборганини, натижасидан хабари йўқлигини бундан ташқари Рузиева Юлдузхонни адресини ва шахсини аниқлашлик учун уни ахтариб Андижон вилоятига бориб паспорт столидан ахтариб қурганини ва уни яшаш жойи Марҳамат туманида эканини топиб, суриштирув тергов ишлари олиб боришлик учун, уни уйига борганини, у ихтиёрий равишда ариза ёзиб берганини, унга нисбатан ҳеч қандай тазик утказмаганини ва мажбурий тартибда ариза ёздириб олмаганини билдириб, даъвони рад этишни сураган.

Судда жавобгар вакили З.Фахриддинова даъво талабларини тан олмай, даъвогарлар М.Тожибоева ва Ю.Рузиевалар 30.000.000 сум маънавий зарар қўрдим деб нотўғри даъво қилаётганини, бу асосиз эканини, чунки бу маънавий зарар миқдори жуда кўп эканини, бу миқдордаги маънавий зарарни молия булимидан давлат бюджетидан тулай олмаслигини билдириб, даъвони рад этишни сураган.

Фуқаролик ишлари буйича Ўзбекистон туманлараро судининг 25.07.2005 йилдаги ҳал қилув қарори билан даъво қисман қаноатлантирилиб, жавобгар Олтиарик тумани Молия булимидан давлат бюджетидан даъвогарлар М.Тожибоева ва Ю.Рузиева фойдасига муштарак тарзда 300.000 сум маънавий ва 3240 сум моддий зарар ундирилган.

Жавобгар Олтиарик тумани Молия булимидан давлат фойдасига 3918 сум давлат божи ундирилган.

Жавобгар Олтиарик туман Молия булимидан раҳбари Р.Муминов суднинг ҳал қилув қароридан норози бўлиб ёзган кассация шикоятда, ФК нинг 985-моддасида Гайриқонуний ҳаракат (ҳаракатсизлик) туфайли фуқаронинг шахсига ёки мол-мулкига етказилган зарар зарарни етказган шахс томонидан тулик ҳажмда қопланиши лозимлиги қўрсатилган, даъвогарлар М.Тожибоева ва Ю.Рузиеваларга нисбатан зарарларни етказишига мутассадди мансабдор шахсларнинг қонунга ҳилоф яъни ҳокимият ва хизмат ваколати доирасидан четга

чикиб ҳаракат қилганликлари сабаб булиб ҳисобланишини, шунинг учун, ФК нинг 991-моддасига биноан зарарни қоплаш зарар етказилишида айбдор булган мансабдор шахслар зиммасига юкланиши лозим деб ҳисоблашганини, ФК нинг 1021-моддасига кура маънавий зарар етказганлик учун жавобгарликнинг келиб чиқишига асос булувчи шартлардан бири зарар етказувчининг айби ҳисобланишини, даъвогарларга нисбатан маънавий зарарлани етказилишида мутасадди мансабдор шахсларнинг қонунга ҳилоф ҳаракатлар сабаб булган деб ҳисоблашларини, даъвогарларга етказилган зарарлар суммаси Олтиарик туман молия булимни томонидан эмас, қонун талабларига биноан тегишли мутасадди мансабдор шахслар томонидан амалга оширилиши лозим деб ҳисоблашганини курсатиб, ҳал қилув қарорини узгартириб, зарарни Молия булимни томонидан эмас, қонун талабларига биноан тегишли мутасадди мансабдор шахслар томонидан ундирилишини амалга оширилиши тугрисида қарор қабул қилинишини сураган.

Фуқаролик ишлари бўйича Фаргона вилоят судининг кассация инстанцияси, вилоят судининг судьяси Х.М.Тошпулатованинг иш бўйича маърузасини, прокурор М.Абдуллажоновнинг ҳал қилув қарорини қисман бекор қилиш ҳақидаги фикрини эшитиб, фуқаролик иш ҳужжатларини атрофлича текшириб, қуйидаги асосларга кура суднинг ҳал қилув қарорини қисман бекор қилиб, янги ҳал қилув қарори билан даъвогар Рузиевани даъвосини рад қилишни лозим топади.

Ишдаги ҳужжатлардан аниқланишича, даъвогарлар М.Тожибоева 2003 йил 20 август кунин соат 11.00 лар ҳамасида Олтиарик тумани прокуратураси биноси рунарасида пикет утказётган вақтида бир гуруҳ фуқаролар М.Отақулова билан М.Тожибоеваларни қастдан уриб дуппослаб тан жароҳати етказган, у фуқаролар нисбатан Ўзбекистон Республикаси МДЖТК сининг 52- моддаси 2 -қисми билан маъмурий жавобгарликка тортилганлар. (ишнинг 32-33 бетлари.) Жиноят ишини тугатиш тугрисидаги қарор қабул қилинмасдан аввал терговчи У. Лутфуллаев жиноят ишини бир қисмини маъмурий чора қуриш учун ажратиш ҳақида қарор чиқарган, узининг ушбу 30.10.2003 йилдаги қарори билан М.Тожибоевани Т.Толиповни ҳақорат қилгани сабабли унга нисбатан МДЖТК га асосан тегишли тартибда ҳуқуқбузарлик ҳолатини аниқлаш учун Олтиарик туман ИИБ га юборилиши курсатилган. (ишнинг 20-30 бетлари.) Жиноят ишлари бўйича Олтиарик туман судининг 11.11.2003 йилдаги қарори билан М.Тожибоева маъмурий жавобгарликка тортилган. Жиноят ишлари бўйича Фаргона вилоят суди кассация инстанциясининг 2004 йил 2 феврал кунги ҳал қилув қарори билан жиноят ишлари бўйича Олтиарик туман судининг М.Тожибоевани маъмурий жавобгарликка тортиш ҳақидаги қарори бекор қилиниб, М.Тожибоеванинг ҳаракатларида маъмурий ҳуқуқбузарлик аломатлари мавжуд булмаганлиги сабабли унга нисбатан маъмурий иш ҳаракатдан тугатилган.

ФК нинг 991-моддасига кура қонунга ҳилоф тарзда ҳукм этиш, қонунга ҳилоф тарзда жиноий жавобгарликка тортиш, эҳтиёт чораси сифатида қамокка олишни ёки муносиб ҳулқ – атворда булиш ҳақида тилхат олишни қонунга ҳилоф қулланиш, қамок тарикасидаги маъмурий жазони қонунга ҳилоф тарзда бериш натижасида фуқарога етказилган зарар суриштирув, дастлабки тергов, прокуратура органлари ва суднинг мансабдор шахслари айбидан қатъи назар, қонунда белгиланган тартибда давлат томонидан тула ҳажмда туланади.

Шу Кодекснинг 1021-моддасига кура маънавий зарар уни етказувчининг айби булган тақдирда,.... маънавий зарар уни етказувчининг айбидан қатъи назар қуйидаги ҳолларда қопланади, агар, ... зарар фуқарога уни қонунга ҳилоф тарзда ҳукм қилиш, қонунга ҳилоф тарзда жиноий жавобгарликка тортиш, эҳтиёт чораси сифатида қамокка олишни ёки муносиб ҳулқ атворда булиш ҳақида тилхат олишни қонунга ҳилоф тарзда қулланиш ва қонунга ҳилоф тарзда ушлаб туриш натижасида етказилган булса, қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда.

Юқоридаги ҳолатлардан аниқланишича даъвогар М.Тожибоевани маъмурий жавобгарликка тортиш ҳақидаги қарори бекор қилиниб, унинг ҳаракатларида маъмурий ҳуқуқбузарлик аломатлари мавжуд булмаганлиги сабабли унга нисбатан маъмурий иш ҳаракатдан тугатилган булиб, даъвогар М.Тожибоевани қонунга ҳилоф равишда жавобгарликка тортилиши оқибатида у моддий ва маънавий зарар қурганини суд томонидан аниқланиб, унга етказилган зарарларни давлатдан яъни Олтиарик тумани Молия булимининг давлат бюджетидан ундириб тугри қулосага келинган.

ФК нинг 1022-моддасига кура маънавий зарар пул коплашаниши, зарарни коплаш микдори жабрланувчига етказилган жисмоний ва маънавий азобларнинг хусусиятига, суд томонидан аниқланишгичи, жисмоний ва маънавий азобларнинг хусусияти маъмурий зарар етказилган хақикий ҳолатлар ва жабрланувчининг шахсий хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда суд томонидан ҳақдоранини ҳисобга олган ҳолда 300000 сум деб тугри белгилаган.

Гарчанд шикоят важларида зарарларни етказилишида мутасадди мансабдор шахсларнинг қонунга ҳилоф ҳаракатлари сабаб булгани сабабли зарарлар Молия булимидан эмас, балки тегишли мутасадди мансабдор шахслардан ундиришни суралган булсада, ушбу важлари юқорида қурсатилган қонун талабига кура асоссиз ва ФК нинг 991- моддасига кура қонунда белгиланган тартибда давлат томонидан тула ҳажмда туланади.

Лекин суд даъвогар Ю.Рузиевани ҳам даъвосини қаноатлантириб, нотугри ҳулосага келган, чунки у узининг важида уйига терговчи У.Лутфуллаев бориб, унга «сен Тожибоевага кушилиб, хато қилибсиз, шу сабабли Тожибоевага билмасдан кушилибман, деб ариза ёзиб беринг» деганида рози булмаганида уни оила аъзолари олдида ҳақдорат қилгани, буни оқибатида эрини қон босими ошиб, натижада вафот этганини, шу сабабли маънавий зарар қурганини қурсатгани, уни даъвосини қаноатлантириш асос булмайди. Юқорида қурсатиб утилганидек маънавий зарар уни етказувчининг айби булган тақдирда, туланади, даъвогар Рузиевани уйига терговчи У.Лутфуллаев бориб, ариза ёзиб беришни сураб уни ҳақдорат қилгани оқибатида эрини қон босими қутарилиб, вафот этганини қурсатсада, терговчи У, Лутфуллаевни айби бёрлиги юқорида қурсатиб утилган қонун талаблари асосида яъни Рузиевани эрини қон босими қутарилиб вафот этишига терговчи У.Лутфуллаев айбдор деб топилмаган ва жавобгарликка тортилмаган. Бундай ҳолда даъвогар Ю.Рузиевани даъвоси асоссиздир. Шунинг учун уни даъвоси рад қилинмоғи лозим.

Ҳал қилув қарорини маънавий зарар 300.000 сумни даъвогар М.Тожибоевага ундиришни тугри деб ҳисоблаб, бу қисмини узғаришсиз қолдиришни лозим топади.

Юқоридагиларни асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПК нинг 315, 348-15 моддаларини қуллаб, фуқаролик ишлари буйича Фарғона вилоят судининг қассация инстанцияси

А Ж Р И М К И Л А Д И :

Фуқаролик ишлари буйича Ўзбекистон туманлараро судининг 25.07.2005 йилдаги даъвогар Тожибоева Муътабар ва Рузиева Юлдузхонларни жавобгарлари Олтиарик туман молия булимини ва Олтиарик туман ИИБ маъмурияти милиция ходимлари У.Лутфуллаев, Ш.Махмудов, К.Тошболтаев ва А.Давроновларга нисбатан етказилган моддий ва маънавий зарарларни ундириш ҳақидаги даъвоси даъвоси буйича фуқаролик иши юзасидан чиқарган ҳал қилув қарорини, қисман яъни даъвогар Рузиева Юлдузхонни даъвосини қаноатлантирилган қисми бекор қилиниб, ушбу қисми буйича янги ҳал қилув қарори билан даъвогар Рузиева Юлдузхонни жавобгарлари Олтиарик туман молия булимини ва Олтиарик туман ИИБ маъмурияти милиция ходимлари У.Лутфуллаев, Ш.Махмудов, К.Тошболтаев ва А.Давроновларга нисбатан етказилган моддий ва маънавий зарарни ундириш ҳақидаги даъвоси асоссиз деб топилди, рад қилинсин. Ҳал қилув қарорини қолган қисми узғаришсиз қолдирилсин. Қассация шикоят қисман қаноатлантирилсин.

Раислик этувчи:

ИМЗО

Х.М.Нуритдинов

Ҳайъат аъзолари:

ИМЗО

Б.Раҳмонов

ИМЗО

Х.М.Тошпулатова.

Ажрим нусхаси аслига тугри деб,
Вилоят судининг судьяси:

Х.М.Тошпулатова